

3 קבר, אישירי, ארצות

הר הר הזמנים

בכל הזמנים

בכל הזמנים ובכל הדורות אנחנו רואים, בדור שהוא מלא פרצות, הפרצות עוברות על פני כל חוגו המוסרי לכל צדדיו. דור שוכח אלוה הוא גם בן דור סורר ומורה, זולל וסובא. מראש מקדם את זנה ישראל את צור מעוז, הנה מעבר מזה "זבחי ארם עגלים ישקון" (הושע יג, ב), "ויצמדו לאילילים" וישכחו אל מושיעם' (על פי תהלים קו, כח; כא), ומעבר מזה "ונות ויין ותירוש יקח לב" (הושע ה, יא), "וגנב יבוא פשט גדוד בחוץ" (הושע ז, א); פה נשים מבכות את התמוז' (על פי יחזקאל ח, יד), ושם "כל אח עקוב יעקב, וכל רע רכיל יהלך" (יומיהו ט, ג). וזה השו, עובר הוא גם על פני התולדה שלנו גם בנבלות. מונר הוא הדור הזה, שוכב הוא, פראי הוא אבל גם נעלה ונשא, - נוציא מן החשבון את היחידים הגסים שלקחו להם את רוח הפרצים למסנה לעולל על ידו עלילות של גזל וקמט וכל נבלה, - נמצא כי מעבר מזה 'חוצפא ישנא, אין הפן מתבייש מאביו, נערים פני זקנים ילבינו' (על פי סוטה מט, ב), ולעמת זה - רגשי החסד, הישר, המשפט והחמלה עולים ומתגברים, הכח המדעי והאידיאלי פורץ ועולה. חלק גדול מהדור הצעיר איננו חש כל כבוד לכל מה שהרגל, לא מפני שאפלה נפשו, לא מפני שנשפל מאותו הגבול שהחוק והמשפט עומדים עליו בדעה ההמונית הרגילה, כי אם מפני שעלה עד המקום, שלפי אותו הצביון שהרגל בו עד כה שיביט על ידו על החק והמשפט, על המסרת והאמונה בכלל, על כל שהור וקדוש, על כל אמת גדולה נצחית ואלהית אשר במשגים, מפני מעוט העבודה בתלמודם של יסודי הרגש והרעות שבמרחב התורה, - 'הועם זהב ושנא הפתם הטוב' (על פי איכה ד, א), עד שנדמה לו שהכל הוא שפל הרבה מערכו. הוא נתגדל ועלה בפעם אחת, הצרות מרקוהו, שטפוהו, נתנו לו לב-מתנה ומח הוגה, מחרש, ועף, ולא יוכל לעמוד בשפל. פנפים עשה לו רוחו ובמרומים ימריא, ושם לא נתנו לו צדין את חפצו. מעל ירושלים דלמטה החרבה והשוממה המשפלת עד שאול תחתיה התעלה, ולירושלים שלמעלה לא יוכל להכנס, כי אין הקדוש ברוך הוא נכנס בירושלים שלמעלה עד שיכנס בירושלים שלמטה' (על פי תענית ה, א). "מקדש מלך עיר מלזכה, קומי צאי מתוך ההפכה, רב לך שבת בעמק הבכא", "התעוררי התעוררי כי בא אורך קומי אורי, עורי עורי שיר דברי, כבוד ר' עליך נגלה" (מתוך הפיוט לכה רד"י).

היה קודם אכונה ש
לאורך הצוחא,
משגנה בזרני
מה הגבוהה?
מה השיני?

2. כאן גמון (נספח)
היה מאפיין את הדור?

אין מניח הדור
מבט רוחי כזה?

רגלי המוסר

מוסר - תכונה פנימית עדינה, שוכנת
בנשמה, לבקש את הטוב, את הטוב-
המחולט, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל
הטוב (א קל).

המוסר - הטבתי ארחות החיים, אורח הצדקה
והישרות בחיי היחיד והכלליה (א"ק א ב-ג).

חברך מילון המוסר - הרז קלע

מוסריות היא, ראשית הכל, תכונה נפשית פנימית של אהבת הטוב, אהבת
הצדק והישר, אהבת הבריות וחפץ הטבתן. האדם המוסרי דבק בכל לבו
ונפשו בטוב, דביקות המהווה את צורת האישיות שלו, עד שבשכילו
להיפרד מן הטוב זה כמו להיפרד מן החיים, כי אין הוא מוצא טעם וערך
לחיים בלי אהבת הטוב והצדק. יחס נפשי זה מתבטא, אחרי כן, בהמוני
מעשים טובים, כמוכן, אבל היסוד העיקרי הוא הלב הטהור, האישיות
הגדולה האוהבת את הטוב וחפיצה בו. לבניין הנפשי הישר מחנכים אותנו
ספרי המוסר. לא להורות לנו מה לעשות היא כוונתם, אלא לחנך אותנו
מה לחשוב ומה להרגיש, להורות לנו כמה עלינו להיות דבקים בטוב
וסולדים מכל רע וכיעור. המוסר הוא חכמה עמוקה ורחבה של תיקון
הנפש, תיקון הרגשות, התכונות ונטיות הלב. המעשיות הטובה, מליאת
החסד לכל, היא תוצאה ראויה ומתחייבת מהתיקון הפנימי, אבל לעולם לא
יכילו המעשים את מידת האור והחיים וקרבת האלוקים, כפי שהלב מכילם.
ערך המעשים אינו אלא כטיפה מן הים לעומת ערך הלב הטהור.

למוסר ענין ע

הקדושה אינה נלחמת כלל נגד האהבה העצמית,
המבוצה עמוק במעמקי גוף כל חי, אלא שהיא מעמידה את
האדם בצורה עליונה כזאת, שכל מה שיותר יהיה אוהב את עצמו,
ככה יתפשט הטוב שבו על הכל, על כל הסביבה. על כל העולם,
על כל ההווה.

אורח הקדושה ע - מאת מוסר הרז קלע